6.5. Člověk a společnost

6.5.1. Dějepis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět dějepis přináší základní poznatky o konání člověka od minulosti do současnosti. Jeho hlavním posláním je kultivace vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do naší současnosti. Důraz je kladen na hlubší poznání dějin vlastního národa v kontextu s evropským a světovým vývojem. V tomto kontextu se jedná hlavně o dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů. Je uplatňován zřetel k základním hodnotám evropské civilizace (život v integrované Evropě, EU). Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové představy i empatie, které umožní žákům proniknout k pochopení historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá na svou možnou budoucnost. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím dějin regionu a dějin místních.

Obsahové, organizační a časové vymezení

Dějepis je povinným vyučovacím předmětem pro žáky II. Stupně ZŠ v 6. – 9. ročníku. Navazuje na základy, které žáci získali ve vlastivědě ve 4. a 5. ročníku. Vyučuje se v 2 hodinové týdenní dotaci v 6.-8. ročníku a 1 hodinu týdně v 9. ročníku v kmenových třídách. K preferovaným organizačním formám výuky patří poznávací vycházky, výlety a zájezdy, exkurze a praktická cvičení ve škole i v terénu. Výuka dějepisu by měla výrazně podporovat používání cizího jazyka a výpočetní techniky s připojením k internetu.

Výuka dějepisu směřuje k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí přináležitosti k evropské kultuře
- vytvoření představy historického času
- seznámení se s významnými událostmi a osobnostmi minulosti
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě

- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- poznání a pochopení hospodářských, sociálních, politických i kulturních změn v národních i světových dějinách a jejich důsledků pro současnost i budoucnost
- poznání a pochopení principů, na nichž spočívá demokratická společnost a základy jejích politických institucí
- vytvoření občanského a právního vědomí v souvislosti s lidskými právy, povinnostmi a jejich respektováním
- získání vlastního objektivně kritického postoje k historickému vývoji, souvislostem a vztahům
- vytvoření pocitu hrdosti a úcty k duchovním a materiálním výtvorům minulosti, k ústě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům
- k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí, skupin i různých společenství
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití
- pochopení prvořadé potřeby života v míru
- přípravě žáka na život v Evropě, s Evropu, pro Evropu, vytvoření evropské sounáležitosti
- přípravě žáka na život v současném světě (globalizace)
- aktivnímu využívání cizího jazyka a různých informačních a komunikačních technologií při vyhledávání, výběru a zpracování informací

Výchovné a vzdělávací strategie

	Podporujeme rozvíjení aktivního zájmu žáků o poznávání historie své vlasti, Evropy a světa.
KOMPETENCE K UČENÍ	Učíme žáky různým metodám poznávání duchovních, kulturních a materiálních výtvorů
 vést žáky k zodpovědnosti za své 	minulosti.
vzdělávání	Učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnosti.
- umožnit žákům osvojit si strategii učení a	Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře a na internetu.
motivovat je pro celoživotní učení	Učíme žáky zpracovávat informace z hlediska důležitosti a objektivity a využívat je k dalšímu
	učení.
	Podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky.
	Umožňujeme žákovi pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry.
	Učíme žáky správně zaznamenat a zdokumentovat experiment.
	Uplatňujeme individuální přístup k žákovi.
	Motivujeme k učení, snažíme se, aby žák "pocítil radost z učení".
	Při hodnocení používáme prvky pozitivní motivace.
	Učíme trpělivosti, povzbuzujeme.

	YY . 70 7 1.51.71 1.47 7.4.71 1. 7 07 074 1.51 1.47 0.05
	Vytvářením praktických problémových úloh a situací učíme žáky prakticky problémy řešit.
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU	Na modelových příkladech naučíme žáky algoritmu řešení problémů.
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení,	Učíme žáky přecházet od smyslového poznávání k poznávání založeném na pojmech, prvcích
logickém uvažování a k řešení problémů	teorií a modelech
	a chápat vzájemné souvislosti či zákonitosti historických faktů.
	Učíme žáky zobecňovat poznatky a aplikovat je v různých oblastech života.
	Učíme žáky základům logického vyvozování a předvídání specifických závěrů z analýzy
	historických faktů.
	Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problém a hledat různé varianty řešení.
	Podporujeme netradiční řešení problémů.
	Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení.
	Podporujeme týmovou spolupráci.
	Podporujeme používání moderní techniky.
	Učíme, jak některým problémům předejít.
	Průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.
	Vedeme žáky k přesnému a logicky uspořádanému vyjadřování.
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	Učíme žáky stručně, přehledně i objektivně sdělovat své postupy a závěry.
- vést žáky k otevřené, všestranné a účinné	Klademe důraz na "kulturu" mluveného i psaného projevu.
komunikaci	Ve výuce podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky.
	Vedeme žáky, aby otevřeně vyjadřovali své názory.
	Podporujeme kritiku a sebekritiku.
	Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky.
	Podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky a vyučujícím a mezi žáky navzájem.
	Připravujeme žáky na zvládnutí komunikace s jinými lidmi.
	Vyžadujeme dodržování pravidel stanovených v řádu učebny, školy a stanovených pravidel na
	mimoškolních akcích.
	Vedeme žáky k osvojování dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A	problémů.
PERSONÁLNÍ	Minimalizujeme používání frontální metody výuky.
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat,	Podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování.
pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci	Podporujeme "inkluzi", tj. chápání třídy jako mozaiky vzájemně se doplňujících prvků.
vlastní i druhých	Učíme žáky pracovat v týmech - efektivní spolupráce.
viasum i urumych	Conne zaky pracovat v tymeen - erektivin sporuprace.

	Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role.
	Učíme žáky kriticky hodnotit práci týmu a svou roli v něm.
	Upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle.
	Podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů.
	Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu.
	Podporujeme koedukovanou výchovu dětí.
	Monitorujeme vztahy dětí ve skupině.
	Učíme děti k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy.
	Vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování.
	Vedeme žáky k praktickému užití znalostí z historie pro současný život.
KOMPETENCE OBČANSKÉ	Vytváříme a upevňujeme v žácích pocit zodpovědnosti za předávání duchovního, kulturního a
- vychovávat žáky jako svobodné občany,	materiálního bohatství dalším generacím.
plnící	Vedeme žáky k aktivní ochraně duchovních, kulturních a materiálních výtvorů minulosti.
si své povinnosti, uplatňující svá práva a	Rozvíjíme zájem o veřejné záležitosti.
respektující práva druhých	Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování.
- vychovávat žáky jako zodpovědné	Netolerujeme nekamarádské chování.
osobnosti za svůj život, své zdraví a za své	Učíme žáky správně jednat v různých mimořádných životních situacích.
životním prostředí	Podporujeme vzájemnou pomoc žáků.
	Důsledně vyžadujeme dodržování stanovených pravidel chování.
	Neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření.
	Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci.
KOMPETENCE PRACOVNÍ	Učíme žáky optimálně plánovat a provádět jejich pracovní činnosti.
- vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci	Získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- naučit žáky používat při práci vhodné	V rámci možností učíme žáky při práci využívat moderní technologie, postupy, pomůcky a
materiály, nástroje a technologie	techniku. (Výpočetní technika, internet, cizí jazyk.)
- naučit žáky chránit si své zdraví	Seznamujeme žáky se zásadami bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a důsledně vyžadujeme
- pomoci žákům při volbě budoucího	jejich dodržování.
povolání	Vedeme žáky k dodržování a plnění jejich povinností a závazků (referáty, domácí úkoly,
	příprava na hodiny).
	Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí.
	Seznamujeme žáky s různými profesemi s blízkým vztahem k dějepisu (exkurze, film, beseda).
	Seznamujeme žáky s podmínkami a možnostmi jejich pracovního uplatnění v rámci EU.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	Využíváme PC techniky (počítačů, mobilních telefonů, tabletů) k vyhledávání informací.
	Připravujeme prezentace. Píšeme dějepisné referáty a výklady.

Dějepis: 6. ročník		
Konkretizované výstupy: Žák -	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy:
- uvede jak, kdy a čím se člověk vyčlenil ze světa zvířat	Lidé, jejich přítomnost a minulost	
- zaznamená správně časový údaj na časovou přímku	význam dějin pro jedince i	
- orientuje se v dějepisné mapě	společnost	
- vyhledá informace	čas v dějinách, dějepisná mapa	
	archivy, muzea, knihovny,	
	archeologie	
- rozliší a seřadí vývojové typy pravěkého člověka	Pravěk - nejstarší období lidské	
- zhodnotí způsob lovu a pravěké zbraně a nástroje	<u>společnosti</u>	
- vysvětlí pravěkou zemědělskou revoluci	společnosti	
- rozezná výrobky nejstarších zemědělců	doba kamenná	
- vysvětlí způsob života v rodové společnosti	způsob života lidí v době kamenné	
- objasní, proč vzniklo náboženství	počátky zemědělství a řemesel	
- ukáže na mapě, kde vzniklo první zemědělství	projevy duchovního života lidí	
- posoudí, které kovy začal člověk nejdříve používat a proč	doba bronzová	
- objasní přednosti kovů a uvede důsledky jejich používání	Evropa v pravěku	
- sestaví srovnávací tabulku o vývoji	železo - Keltové (civilizační vrchol	
- uvede některá archeologická naleziště u nás, popíše naše země	pravěku)	
v době železné, uvede příklady o vyspělosti Keltů na našem		
území		
- vysvětlí vznik států a zdůvodní, proč vznikly v subtropickém	<u>Starověk</u>	
pásmu	oblasti starověkého východu	
- objasní, co jsou to městské státy	charakteristické rysy oblasti	
- vysvětlí vznik bible	židé a judaismus	
- doloží, co přinesly státy Orientu světu - věda, kultura	počátky písma, věd, první zákony	
- uvede, kterým státům patří uvedené oblasti dnes		

- popíše způsob života ve starověkém orientálním státě	kulturní přínos starověkých	
- pracuje s dějepisnými mapkami	civilizací	
- dokáže srovnat vývoj starověkých států a střední Evropy	starověký Egypt, Mezopotámie,	
	Indie a Čína	
- uvede přírodní podmínky významné pro vznik řeckých států	Starověké Řecko	PT 2 – TO 4 - INT Z, OV
- vysvětlí pojmy spojené s dějinami Řecka - antika, báje, epos	kořeny řecké civilizace	Nejstarší civilizace, formy vlády
- rozliší život ve Spartě a Aténách	archaické a klasické období řeckých	
- zdůvodní příčiny kolonizace a obchodu	států	PT 1 – TO 1 - INT OV, ČJ, VV
- vysvětlí pojem demokracie	doba homérská	Rozvoj schopností poznávání - Život
- objasní, jak byl řízen městský stát	městské státy, Atény za Solóna	v různých epochách
- vyvodí příčiny a zhodnotí výsledek Peloponéské války	řecká kolonizace, řecko-perské	
- doloží příklady vlivu řecké vzdělanosti, vědy a umění na další	války	
vývoj	peloponéská válka	
objasní vzestup a pád Alexandra Makedonského	řecká vzdělanost, věda a umění	
	Makedonie	
- uvede přírodní podmínky	Starověký Řím	
- vypráví pověst o založení Říma	- kořeny římské civilizace	
- popíše život v Římě	- život v Římě	
- popíše fungování politického systému v Římě	- římská republika	
- zhodnotí punské války, jejich důsledek	- punské války	
- popíše průběh Spartakova povstání	- Spartakovo povstání	
- charakterizuje Caesarovu osobnost	- G. J. Caesar	
 vysvětlí důvody rozpadu říše římské 	- rozpad říše římské	

Dějepis: 7. ročník		
Konkretizované výstupy: Žák- Konkretizované učivo: Průřezová témata, vazby,		Průřezová témata, vazby,
		přesahy:
- rozliší pojmy pravěk, starověk, středověk	Raný středověk	
- objasní stěhování národů v historii - mapa	nový etnický obraz Evropy	
- uvede význam Byzantské říše pro vzdělanost Slovanů	Byzantská říše	
- rozliší základní pojmy islámu	arabský svět	

 uvede příklady arabské kultury v raném středověku zhodnotí úlohu křesťanství v raném středověku uvede příklady karolinské kultury objasní nutnost sjednocení slov. kmenů před kočovnými kmeny - Sámova říše vyhledá příklady pro výlučnost kultury Velké Moravy zhodnotí důležitost cyrilometodějské mise rozliší legendy a historická fakta objasní vznik českého státu předvede svoji orientaci na historické mapě zařadí Slovany do skupin objasní vznik států západní Evropy popíše organizaci světské a církevní moci uvede znaky románského slohu vysvětlí změny v zemědělské výrobě - středověká vesnice popíše život ve středověkém městě - řemesla doloží další rozvoj českého státu posoudí schopnosti Karla IV. a význam jeho vlády pohovoří o vzdělanosti a kultuře za vlády Karla IV. uvede znaky gotiky (regionální památky) posoudí události stoleté války zhodnotí osobnost Jany z Arku 	křesťanství Franská říše První státní útvary na našem území: Sámova říše Velká Morava český stát v době knížecí Formování prvních státních celků v Evropě: slovanské státy vznik středověké Anglie a Francie boj mezi mocí světskou a církevní křížové výpravy románská kultura Vrcholný středověk život na vesnici rozvoj řemesel, obchodu, města český stát za vlády posledních Přemyslovců vláda Lucemburků vláda Karla IV. a jeho přínos pro český stát gotická kultura konflikt mezi Anglií a Francií kritika poměrů ve společnosti - církev	
 doloží další rozvoj českého státu posoudí schopnosti Karla IV. a význam jeho vlády pohovoří o vzdělanosti a kultuře za vlády Karla IV. uvede znaky gotiky (regionální památky) posoudí události stoleté války zhodnotí osobnost Jany z Arku 	český stát za vlády posledních Přemyslovců vláda Lucemburků vláda Karla IV. a jeho přínos pro český stát gotická kultura konflikt mezi Anglií a Francií kritika poměrů ve společnosti - církev	
 vyhledá souvislosti stoleté války s naší historií popíše život společnosti konce vrcholného středověku zhodnotí úlohu reformátora (osobnost Jana Husa) popíše způsob boje husitů zdůvodní výsledek husitského hnutí 	husitství v Čechách	
zhodnotí vládu Jiřího z Poděbradvysvětlí, jak vznikla a působila jednota bratrská	<u>Pozdní středověk</u> doba poděbradská, jednota bratrská	PT 2 – TO 2 - INT OV

 rozliší a objasní pojmy: jagellonský stát, stavovská monarchie popíše život v zemi (změny ve výrobě a obchodu) vysvětlí pojem manufaktura uvede nejvýznamnější vynálezy objasní souvislosti vzniku středoevropského soustátí vybere hlavní znaky kultury pozdního středověku 	jagellonský stát a stavovská monarchie hospodářský a technický rozvoj v Evropě cesta ke vzniku středoevropského soustátí kultura v době pozdního středověku	Křesťanství, středověká společnost
 rozliší znaky renesance, objasní pojmy uvede představitele příklady památek renesance na mapě ukáže cesty mořeplavců uvede důvody hledání nových cest shrne význam objevných plaveb a jejich důsledků sestaví přehled prvních reformátorů a míst jejich působení objasní pojem absolutní monarchie uvede významné osobnosti rudolfínské doby vysvětlí úlohu českých stavů popíše průběh stavovského povstání popíše průběh třicetileté války, zapojení jednotlivých států zhodnotí osobnost a dílo Jana Amose Komenského vysvětlí základní pojmy kolonialismu v Anglii uvede znaky barokního slohu jmenuje barokní umělce 	Raný novověk Počátky novověku renesance a humanismus objevné cesty a jejich společenské důsledky náboženská reformace české království za Rudolfa II. české stavovské povstání český stát v pobělohorských poměrech třicetiletá válka počátky absolutních monarchií počátky kapitalismu v Anglii první období kolonialismu barokní kultura	

Dějepis: 8. ročník		
Konkretizované výstupy: Žák - Konkretizované učivo: Průřezová témata,		
		vazby, přesahy:
- určí předchozí etapy vývoje, hlavní události a osobnosti	2. polovina 17. stol. do konce 18. stol.	PT 4 - TO 1 - INT OV,
- uvede změny ve společnosti	osvícený absolutismus	Z, AJ, NJ
- vysvětlí pojem konstituční monarchie	V. B. a počátky britského impéria	Sociokulturní rozdíly
	vznik USA	v ČR a Evropě

 uvede podstatu průmyslové revoluce, - objasní základní pojmy průmyslové revoluce, - zdůvodní vznik průmyslové společnosti vysvětlí pojmy vztahující se k absolutismu v Evropě sestaví přehled absolutistických států a provede jejich srovnání posoudí osobnost panovníka a jeho reformy uvede nové myšlenky doby popíše život v naší zemi aplikuje poznatky o osvíceném absolutismu 	zrod moderní vědy, průmyslová společnost absolutismus - Francie, Rusko, Prusko, Anglie rozvoj vzdělanosti v době osvícenské upevňování vlády Habsburků po třicetileté válce české země za vlády Marie Terezie a Josefa II. státy na konci 18.stol.	PT1 – TO2 – AJ Kooperace a kompetice - Práce ve skupinách, dovednost spolupracovat a soutěžit PT3 – TO1 – INT Z, Aj,
- aprikuje poznatky o osvičenem absolutismu - zhodnotí význam uvedených panovníků		NJ, OV, PŘ
 stanoví příčiny, popíše průběh revoluce a zhodnotí význam rozpozná charakter válek, posoudí úlohu -osobností v dějinách srovná hospodářskou vyspělost států doloží nerovnoměrnost vývoje států provede přehled hnutí, uvede cíle a zhodnotí výsledky vysvětlí pojmy klasicismus a romantismus stanoví předpoklady, úkoly a cíle národního obrození rozliší politické programy a cíle v jednotlivých zemích určí příčiny neúspěchu vysvětlí význam sjednocení stanoví příčiny, popíše průběh a určí důsledky pro vývoj USA uvede vztahy mezi velmocemi, rozpory, záminku a příčiny popíše průběh války, posoudí výsledek a důsledky vysvětlí boj o samostatnost, uvede formy odboje a představitele 	novověk od konce 18. stol do r. 1914 Velká francouzská revoluce napoleonské války a jejich důsledky průmyslová revoluce, modernizace společnosti změna sociální struktury obyvatelstva národní a osvobozenecké hnutí v Evropě utváření novodobého českého národa rok 1848 v Evropě a v Čechách postavení českých zemí v Rakousku základní rysy české politiky, její představitelé procesy sjednocování v Německu a v Itálii občanská válka v USA 1. světová válka, ruské revoluce vznik ČSR	Státy Evropy, zážitky a zkušenosti z cest, zvyky a tradice, fauna, flóra

Dějepis: 9. ročník			
Konkretizované výstupy: Žák - Konkretizované učivo: PT:			
- posoudí mezinárodní vztahy a systém uspořádání Evropy	Evropa ve 20. letech mezinárodně politická situace	PT 3 - TO 3 – INT OV, Z	
- vysvětlí pojem fašismus- objasní vznik a cíle fašistického hnutí	počátky fašistického hnutí	INT OV, Z	

- zhodnotí vnitřní situaci země i mezinárodní vztahy	SSSR v meziválečném období	Mezinárodní
- uvede projevy, snahy o řešení a důsledky krize	světová hospodářská krize a její důsledky	organizace,
- uvede sled událostí při vytváření koalice, postoj velmocí	svetova nospodarska križe a jeji dasiedky	jednotící prvky
- rozpozná souvislosti našich a světových dějin, - rozliší postoje	velmocí první projevy fašistické agrese	Evropy, EU
- uvede důsledky Mnichova pro nás a pro svět	vznik válečných ohnisek	Lviopy, Lo
- uvede dustedky winehova pro has a pro svet - na základě vlastní četby zdokumentuje život za protektorátu	cesta ke Mnichovu, Mnichovská dohoda	
- uvede sled hlavních událostí, rozhodující bitvy, postup spojenc	důsledky Mnichovské dohody	
- zhodnotí výsledek a důsledky 2. světové války	'Y' I D 4 14 /4 Č 1 M	
- uvede příklady odporu, organizování odboje vnitřního i zahrani		
- jmenuje hrdiny odboje, - zhodnotí činy našich vojáků a letců	2. světová válka, domácí a zahraniční odboj	
- uvede souvislosti politického a hospodářského vývoje	poválečné uspořádání světa	
- objasní situaci v poválečném Československu	poválečné Československo	
- objasní politický převrat a jeho důsledky	únorový převrat 1948	
- posoudí závislost ČSR na vlivu SSSR	Dějiny od poloviny 20.stol. do současnosti	
- vysvětlí pojem studená válka, uvede příklady	postavení ČSR	
 určí zařazení do vojenských bloků 	studená válka, rozpad koloniálního systému	
- s pomocí mapy uvede změny související s rozpadem koloniální	ího systému mimoevropský svět	
- vysvětlí vnitřní situaci v Československu v r. 1968	vnitřní situace v zemích východního bloku	
- na příkladech rozliší systém demokratický a totalitní	charakteristika západních zemí	
- pohovoří o krizi sovětského impéria "perestrojka"	krize sovětského impéria (perestrojka)	
- objasní snahu o změnu systému	obnova demokracie ve východní Evropě	
- objasní spojitost našich národů v historii i důvody rozdělení v r	r. 1993 sametová revoluce 1989	
- posoudí vnitřní i mezinárodní postavení ČR v současnosti	rozpad ČSR, vznik ČR 1993	
- sleduje tisk, vyhledává informace	ČR na přelomu tisíciletí	
- sestaví přehled objevů, vynálezů, výtvorů a autorů	20. století, evropská integrace, globalizace	